

Black Bird fredrik fors & sveinung bjelland

Few woodwind instruments have appealed as much to composers' imagination as the clarinet. Its remarkable propensity for timbral variation – from the softest, barely audible tone to piercing, almost desperate sounds make it particularly suited to expressing the whole gamut of human emotion.

Sort Fugl

- 1-3 Schumann: Fantasiestykke
- 4 Kvandal: Fantasy for Solo Clarinet
- 5-7 Grieg: Tre lyriske stykker
- 8 Haaland: Sort Fugl (Black Bird)
- 9-1 Madsen: Sonate for klarinett og piano
- 12-14 Stravinsky: Three pieces for clarinet
- 15-18 Saint-Saëns: Sonata for Clarinet and Piano
- 19-20 Mortensen: Sonatina for solo klarinett

Få treblåserinstrumenter har talt til komponistenes klangfantasi som klarinetten. Dens forbøffende evne til klanglig variasjon, fra de mykeste, snikende toneganger til en inntrengende, ja nesten desperat klangtype har gjort den ypperlig egnet til å uttrykke hele registeret av menneskelige følelser. Denne innspillingen av kjente og mindre kjente verker for klarinett og klaver er et must for enhver som interesserer seg for musikk og klang.

5.1 surround + STEREO

NORSK
KULTURRÅD

EAN13: 7041888513322

2L55SACD made in Norway
20©09 Lindberg Lyd AS

2L⁵⁵

fredrik fors & sveinung bjelland

Black Bird fredrik fors & sveinung bjelland

Robert Schumann: Fantasiestücke op 73

- 1 Zart und mit Ausdruck 3:18
- 2 Lebhaft, leicht 3:03
- 3 Rasch und mit Feuer 3:57

4 Johan Kvandal: Fantasy for Solo Clarinet op 68 nr 2, 6:01

Edvard Grieg / Kyrre Sassebo Haaland: Tre lyriske stykker (Lyrical Pieces)

- 5 Sommerfugl (Papillon) 1:54
- 6 Erotikk (Erotikon) 2:26
- 7 Til Våren (To Spring) 3:23

8 Kyrre Sassebo Haaland: Sort Fugl (Black Bird), 2008, 4:21

Trygve Madsen: Sonate for klarinett og piano op 23

- 9 Allegro moderato 5:47
- 10 Andante 4:10
- 11 Presto 4:09

12-14 Igor Stravinsky: Three pieces for clarinet, 1918, 1:46 / 1:08 / 1:20

Camille Saint-Saëns: Sonata for Clarinet and Piano op 167

- 15 Allegretto 4:17
- 16 Allegro animato 2:00
- 17 Lento 4:16
- 18 Molto allegro 5:01

Finn Mortensen: Sonatina for solo klarinett op 9

- 19 Adagio 4:33
- 20 Allegro Vivace 2:02

TT = 69:05

The history of the clarinet extends for three centuries after having been invented by Johann Christian Denner. The clarinet was a development of a single-reed instrument, known as the Chalumeau, in which a higher register could not be produced by overblowing. The term Chalumeau register today still refers to the lowest part of the clarinet's range, from the E below middle C to the B flat above. The name clarinet refers to the instrument's overblown register, known as the clarion register. Few woodwind instruments have appealed as much to composers' imagination as the clarinet. Its remarkable propensity for timbral variation – from the softest, barely audible tone to piercing, almost desperate sounds make it particularly suited to expressing the whole gamut of human emotion.

Clarinetist Fredrik Fors has put together a comprehensive menu of musical delicacies for this recording. We are taken on a journey in sound which covers the entire spectrum of expression, from fragile, relaxed and inquisitive to brilliantly virtuosic, such as in the opening work, **Robert Schumann's Fantasiestücke op. 73**. Schumann (1810 – 1856) knew how to exploit the articulation of the instrument, with superb mastery of its vocal and instrumental qualities. The piece was composed in the course of three hectic days in February 1849 and was originally called "Soiree-Stücke"; the title was changed, however, during a subsequent revision of the work. From the very first note the three pieces of this opus reveal an abundance of emotions, from bitter melancholy in the first, associated with the FAE symbolism of the Sturm und Drang movement, to jubilant joie de vivre in the last. One of the most striking aspects of the composition as a whole is the unbroken transformation from darkness to light which runs throughout the work; this is one of Schumann's most complete chamber music works, somewhere between a cycle of character pieces and a sonata.

Johan Kvandal (1919 – 1999) was unmistakably Norwegian, yet he possessed a fascinatingly cosmopolitan musical voice. His creative background contained elements of France, Germany, Austria and Norway; he belonged to a generation of composers where the technical craft of composition was held in as high esteem as the purely creative side. In addition to his career as a composer Kvandal was also a highly respected organist, writer and teacher, and traces of his activities are to be found everywhere in the music life of Norway today. Like his older colleague Schumann, Kvandal cultivated a linear element in his music, albeit within the context of a harmonically freer tonal system. This ability to conceive form melodically and strategically lends Kvandal's music a distinctive stringency that is particularly noticeable in his smaller solo pieces for various instruments. The *Fantasy for Solo Clarinet op. 68* (1992) is an excellent example of this: linear passages are juxtaposed with shorter rhythmic elements which together create an undulating organism of considerable expressive power. And here, too, the many-faceted sound of the clarinet is used to full advantage.

Edvard Grieg (1843 – 1908) was, like Schumann, a composer of Lieder and character pieces – his expertise is particularly apparent in his smaller works. His many volumes of songs and lyric pieces firmly established his international reputation to a greater extent than any other Norwegian composer before him, and his mastery of tonal colour was unequalled in all the Nordic countries. Curiously enough he wrote very little for wind instruments with the exception of some idiomatically brilliant solos in some of his larger orchestral works. The young Norwegian composer Kyrre Sassebo Haaland (b. 1976) decided to rectify the situation, arranging three of Grieg’s most well-known lyric pieces, *Papillon*, *Erotikon* and *To Spring*, for clarinet and piano. Over the years many have pointed out striking similarities between the composers Schumann and Grieg – in addition to their extensive output of vocal and instrumental character pieces they both composed equally strong A minor piano concertos; this kindred spirit is further emphasized by Haaland’s arrangements: The three lyric pieces represent ideal focal points for Grieg’s power of expression, and one wonders why Grieg never had the idea himself ...

Kyrre Sassebo Haaland has adapted other works by Grieg, including a wonderful orchestral transcription of Grieg’s Slåtter op. 72 for piano. Haaland is a particularly creative and intuitive artist and was awarded the Shell Prize in 2005 for his musical achievements. This recording also offers an original piece by Haaland, a reflective study in colour and texture, *Sort Fugl* (Black Bird) for solo clarinet. In addition to the familiar sounds of the instrument we are treated to a range of other descriptive and imaginative sounds and instrumental effects. He writes: “*Sort Fugl, homage à Olivier Messiaen (2008)*, describes three scenes in the life of a black bird. The piece was written to mark the hundredth anniversary of the birth of Olivier Messiaen (1908), in memory of the French composer and his lifelong love of birds. *Sort fugl* is based on a transcription of the song of a blackbird, but has also been given some definitively human qualities.”

Haaland portrays a four-dimensional bird; it is up to us as listeners to follow the lonesome clarinet part like a pencil line from dot to dot until the entire bird appears complete with voice, body and soul.

Since its inception in 1980, **Trygve Madsen’s** *Sonate for klarinett og klaver op. 23* has become one of the most often performed modern works for the instrument and has been played by clarinetists all over the world. Madsen (b. 1940) cultivates a communicative style which, in addition to being very easy to listen to, is also technically brilliantly conceived for the instrument. Both solo instruments are exposed to their very best advantage, and Madsen exploits the textural resources of the clarinet to the full. The piece is typical of Madsen’s unmistakable style and reveals his sources of inspiration – classical form and elegance, the harmonic universe of expressionism and impressionism, wit and reflection mixed with a healthy portion of jazz. He is particularly

fond of cyclic form, often letting his compositions end up in a reflection of material used earlier on. This helps to emphasize the dense structure of his works, making them a pleasure to follow for any listener.

Igor Stravinsky (1882–1971) expressed gratitude towards his good friend, the amateur Swiss clarinetist Werner Rheinart, for all his help and support in conjunction with the first production of *L’histoire du soldat*, by dedicating to him one of the very first works for solo clarinet, *Three Pieces for Clarinet Solo*. The work was composed in 1918–19 and has stood as a model for all subsequent solo repertoire for the instrument. David Shifrin writes of the work: “*All three pieces are written using unconventional rhythmic patterns. The first piece radiates continuous calm, despite the fact that only on one occasion are there three consecutive bars with the same time-signature. The second piece has neither title nor bar-lines, but the performer is instructed that the same semiquaver rhythm should be applied throughout the piece from start to finish. It is composed in a sort of ABA form, or rather a dialogue between the brilliant upper register and the softer character of the lowest. The third piece bears the inscription ‘loud from start to finish!’ and consists, as the first, of ever-changing rhythms. The effect of the work on the listener is of the breathless, hypnotic kind, and I see it as a combination of a brisk dance with continuously changing rhythms and a perpetuum mobile in ragtime style.*”

Following this intense discharge for solo clarinet comes another cornerstone of the clarinet repertoire, namely **Camille Saint-Saëns’s** *Sonata for Clarinet and Piano op. 167* (1921). Saint-Saëns (1835–1921), who was a child prodigy of the Mozart kind, became acquainted in the course of his life with a variety of changing musical and political landscapes. He remained faithful, however, to his own elegant style throughout his career and was therefore – entirely unjustly – overshadowed by many later composers from the French-speaking world. As a bearer of tradition and innovative composer there are few who have made better use of old and new, and thereby this sonata too represents a mixture of classical form and romantic style. His creative understanding of the instrument becomes apparent in for example the third movement where the entire first section is played in the clarinet’s mysterious, low chalumeau register. The next section repeats the passage two octaves higher, brilliantly demonstrating the effect that choice of register can have for our musical appreciation of music for the clarinet. The sonata is dedicated to Auguste Perier, a former professor at the Paris conservatoire. The sonata came to be one of Saint-Saëns’s last works, and can therefore justifiably be seen as the end of an era.

Finn Mortensen (1922–1983), a Norwegian composer of the same generation as Johan Kvandal, although operating in a very different musical language, has the honour of completing this musical journey with his *Sonatina for solo klarinett op. 9*. Mortensen began his composing career as a neo-classicist but was drawn early

on to twelve-tone music and became Norway's leading serial composer alongside Fartein Valen. Mortensen considered himself an autodidact as a composer; he studied piano, double-bass and music theory at the Oslo conservatoire and with private teachers in Norway and abroad. His inquisitive nature led him to the Darmstadt summer courses and to Karlheinz Stockhausen's master classes at the Studio für Elektronische Musik in Cologne. But composition studies, such as those he developed for his students, were something he never had the advantage of.

In the Sonatina we hear a composer in the act of taking a crucial mental step from a familiar to an unfamiliar musical universe. He perceives the old as safe yet effete, while at the same time feeling the attraction of the new even though it might appear foreboding and dangerous. This emotional dualism gives the piece inner tension to a greater extent than in other Mortensen works, the intense expressive power of the clarinet adding further temperature to the music. This is a fine example of music from a period of upheaval, an art form which in its time was often labeled as being either too old or too young.

Fredrik Fors began playing clarinet at the age of 10 in the music school of his native town Borlänge in Sweden, and five years later he made his debut as soloist in the Clarinet Concerto No. 2 by Bernhard Crusell with the Helsingborg Symphony Orchestra. He pursued further studies on the instrument with Sölve Kingstedt at the Royal College of Music, Stockholm, receiving his Soloist's Diploma, and later had lessons or master classes with such well-known clarinetists as Karl Leister, Yehuda Gilad, Anthony Pay, Richard Stoltzman, and Kalmen Opperman. He became a member of the Oslo Philharmonic orchestra under Mariss Jansons in 1995 as co-principal. He has performed as soloist with many of the leading Scandinavian orchestras. Fors also has an active career as a chamber musician: He is a member of the Oslo Philharmonic Wind Soloists and joined the Bergen Woodwind Quintet in the autumn of 2006. He has appeared in festivals such as the BBC Proms, the St. Magnus Festival (Orkney), and the Juventus Festival (France), as well as numerous festivals in Scandinavia, including Musik vid Siljan and the Saxå Kammarmusik Festival in Sweden, and, in Norway, the Hardanger Musikkfest, Vinterfestspill på Røros, Gloger Festival, the Ultima Festival, and the Risør Chamber Music Festival.

Sveinung Bjelland has most of his musical background from Central Europe, mainly through studies with Hans Leygraf at Mozarteum, Salzburg and Hochschule der Künste in Berlin. He finished his studies in Berlin with the highest degree and with distinction, and was named 'Young Musician of the Year' by the Norwegian Concert Institute, this ranking beside numerous prizes he has been awarded. After this he has developed into an unusually interesting, prolific and versatile artist. He has been a soloist with the leading Norwegian orchestras and visited various concert series and festivals in Europe, where he has made his mark just as much as a soloist as in a chamber music setting, performing with artists like Pahud, Collins, Mørk and Wispelwey. Sveinung Bjelland is also a well reknowned festival artist, both in Scandinavia and in Europe. He has played at Bergen International Festival several times. His latest appearance with Oslo Philharmonic Orchestra was in 2008 celebrating the French composer Messiaen. Bjelland was Artistic Director of the Gloger Festival in Kongsberg from 2002-2007.

Fredrik Fors begynte å spille klarinett i tiårsalderen på hjembyen Borlänge musikkole, og fem år senere var han solist i Bernhard Crusells andre klarinettkonsert med Helsingborg symfoniorkester. Han fortsatte sine studier under Sölve Kingstedt på Kungliga Musikakademien i Stockholm, der han avla sin diplom-eksamen. Fors har senere studert med – og deltatt på – masterclasses med klarinettister som Karl Leister, Yehuda Gilad, Anthony Pay, Richard Stoltzman og Kalmen Opperman. Han har opptrådt med flere av skandinavias fremste orkestre. Siden 1995 har han vært ansatt i Oslo Filharmoniske Orkester som alternerende soloklarinettist. Fors er også en svært aktiv og etterspurt kammermusiker. Han er medlem i Oslo Filharmoniens Blåsesolister, og i Bergen Blåsekvintett. Han har opptrådt på festivaler som BBC Proms, St. Magnus Festivalen (Orkenøyene), og Juventus Festivalen i Frankrike. Her hjemme har Fors spilt på Hardanger Musikkfest, Vinterfestspillene i Røros, Glogerfestspillene, ULTIMA og på Risør kammermusikkfestival.

Sveinung Bjelland har solid musikalsk skoleing fra Sentral-Europa, ikke minst gjennom Hans Leygraf ved Mozarteum i Salzburg og Hochschule der Künste i Berlin. Han avsluttet studiene i Berlin med toppkarakter og utmerkelse og plasserte seg solid på kartet da han i 1999 ble valgt ut til Rikskonsertenes "Årets unge solist". Etter dette har Bjelland utviklet seg til en interessant, aktiv og allsidig utøver. Han har vært solist med Norges største orkestre, og han har spilt i en rekke konsertserier og festivaler i flere europeiske land. Han har markert seg like sterkt i solistrollen som i kammermusikken, blant annet i samspill med partnere som Pahud, Collins, Mørk og Wispelwey. Bjelland er en velsett festivalartist i Norden og på kontinentet, ikke minst ved Festspillene i Bergen, som han har gjestet en rekke ganger. Hans seneste opptreden med Oslo Filharmoniske Orkester var ved orkestrets store Messiaen-markering i 2008. Han var kunstnerisk leder for Glogerfestspillene på Kongsberg fra 2002-2007.

Klarinettens historie strekker seg over tre århundrer siden den ble oppfunnet av Johann Christian Denner. Den var en videreutvikling av et instrument med enkelt rørblad uten det overblåse-registeret, kalt Chalumeu. Fortsatt refererer ordet Chalumeu-register til klarinettens mørkeste register, lille E til enstrøken B. Navnet klarinett viser til klarinettens overblåse-register, kalt clarino-register.

Få treblåserinstrumenter har talt til komponistenes klangfantasi som klarinetten. Dens forbøffende evne til klanglig variasjon, fra de mykeste, snikende toneganger til en inntrengende, ja nesten desperat klangtype har gjort den ypperlig egnet til å uttrykke hele registeret av menneskelige følelser.

Klarinettisten Fredrik Fors har satt sammen en omfattende meny av musikalske og klanglige delikatesser på denne innspillingen: Vi får være med på en reise i et lydunivers som dekker hele spekteret av inntrykk, fra det sarte, tilbakelente og spørrende til det himmelstormende virtuose, slik som i åpningsverket, **Robert Schumanns** *Fantasiestücke op 73*. Schumann (1810 – 1856) forstod å utnytte artikulasjonen i instrumentet med et særegent mesterskap der både vokale og instrumentale kvaliteter går hånd i hånd. Verket ble skrevet i løpet av tre hektiske dager i februar 1849 og het opprinnelig "Soiree-Stücke", men tittelen ble endret etter en revisjon noen tid senere. De tre stykkene uttrykker fra første note en fantastisk følelsesrikdom som vandrer fra en sår melankoli i det første stykket med utspring i Sturm-und-Drang-bevegelsens FAE-symbolikk til en jublende livsglede i det siste. Det meste slående ved komposisjonen som helhet er den ubrutte linjen fra mørke til lys som gjennomstråler hele verket og gjør det til ett av Schumanns mest komplette kammermusikalske verk, et sted i grenselandet mellom karakterstykke-syklus og sonate.

Johan Kvandal (1919 – 1999) var umiskjennelig norsk, men med en fascinerende kosmopolittisk musikalsk stemme. Sin kreative bakgrunn hadde han fra både Frankrike, Tyskland, Østerrike og Norge, og han tilhorte en generasjon komponister der det komposisjonstekniske faglige fundamentet ble holdt like høyt i hevd som det rent skapende element. Kvandal var ved siden av sin virksomhet som komponist også en skattet organist, skribent og lærer, og sporene etter hans kunstneriske virke er å finne over alt i norsk musikkliv i dag. Som sin eldre kollega Schumann dyrket også Kvandal det musikalske linjespill, om enn i et langt mer fritonalt musikalsk system. Denne evnen til melodisk så vel som "strategisk" formentkning tilførte Kvandals musikk en egen stringens som merkes spesielt sterkt i hans mange mindre soloverker for ulike instrumenter. *Fantasy for Solo Clarinet op 68* fra 1992 er et glimrende eksempel på dette: Lange musikalske linjer står opp mot kortere, rytmiske elementer som til sammen skaper en bølgende organisme med sterke utsagnskraft. Også her kommer klarinettens multifasetterte klang til sin rett.

Edvard Grieg (1843 – 1908) var som Schumann en karakterstykkets og liedens komponist – hans mesterskap kommer spesielt sterkt til syne i de mindre formater. De mange heftene med Sanger og Lyriske Stykker kom til å befeste hans internasjonale posisjon mer enn noen annen norsk komponist har opplevd, og som klangfargepoet savnet han sitt sidestykke i hele Norden. Merkelig nok skrev han lite for blåseinstrumenter utenom noen idiomatisk aldeles glimrende soli i noen av sine større orkesterverker. Dette bestemte den unge norske komponisten Kyrre Sassebo Haaland (*1976) seg for å gjøre noe med: Han har arrangert tre av Griegs mest kjente Lyriske Stykker, nemlig *Sommerfugl*, *Erotikk* og *Til Våren* for klarinett og klaver. Mange har gjennom årene pekt på slående likheter ved komponistkarakterene Schumann og Grieg – ved siden av den store produksjonen av vokale og instrumentale karakterstykker i det mindre format har de jo også begge skrevet hver sin jevnsterke a-mollkonsert – og denne Schumann-Grieg'ske åndslikheten blir ytterligere understreket av Haalands arrangement: De tre lyriske stykkene fremstår som ideelle fokuspunkter for Griegs uttrykkskraft og -behov; en kan som sagt bare undre seg over at Grieg aldri kom på tanken selv ...

Kyrre Sassebo Haaland har også arbeidet med andre Grieg-verker: Han har blant annet gjort en fremragende orkester-transkripsjon av Griegs *Slåtter* op 72 for klaver. Han er en særdeles kreativ og intuitiv ung skapende kunstner som vant Shell-prisen for sitt musikalske virke i 2005. På denne innspillingen er han videre representert med en egen, ettertenksom klangstudie, *Sort Fugl* for solo-klarinet. Her møter vi, i tillegg til de mer kjente sidene ved klarinettens klangreserver, også en rekke andre malende og fantasieggende lyder og instrumentale effekter. Komponisten skriver selv om sitt verk: "*Sort Fugl, hommage à Olivier Messiaen (2008), skildrer ganske enkelt tre scener i livet til en sort fugl. Stykket er skrevet i anledning 100-årsmarkeringen av Olivier Messiaens fødsel (1908), til minne om den franske komponisten og hans livslange kjærlighet til fuglene. Sort Fugl tar utgangspunkt i transkripsjon av konkret fuglesang (Svarttrost), men har også fått tildelt noen klare menneskelige trekk.*"

Haaland maler en firedimensjonal fugl for oss, der det for oss som lyttere er om å gjøre å følge den enslige klarinett-tonen som en smal blyantstrek fra punkt til punkt, inntil hele fuglen står i rommet, komplett med stemme, kropp og sjel.

Trygve Madsens *Sonate for klarinett og klaver op 23* har, siden den ble skrevet i 1980, oppnådd å bli ett av de hyppigst fremførte nyere verk for instrumentet og spilles av klarinettister over hele kloden. Madsen (*1940) har her rendyrket en musikantisk og kommunikativ musikktype som rent bortsett fra å være usedvanlig lyttevennlig, også er aldeles fremragende instrumentalteknisk komponert. Begge soloinstrumenter får komme til orde på en henimot optimalt flatterende måte, og den klanglige forståelsen av klarinettens ressurser er utnyttet til det ytterste. Verket er betegnende for Madsens umiskjennelige stil og gjenspeiler hans inspirasjonskilder – klassisk form, wienerklassisk eleganse, eks- og impresjonistisk klangverden, poengtert vidd og refleksjon ispedd en betydelig dose jazz. Han har en spesiell forkjærlighet for sykliske forløp og lar ofte sine komposisjoner munne ut i en refleksjon over tidligere benyttede elementer. Dette er med på å understreke den tette strukturen i verkene hans, og gjør det særdeles utbytterikt for en lytter å bli med på toneferden.

Igor Stravinsky (1882–1971) takket sin gode sveitsiske venn og amatør-klarinetist Werner Rheinart for all støtte og hjelp i forbindelse med førsteoppsetningen av *L'histoire du soldat* (Soldatens historie) ved å gi ham ett av musikkhistoriens første verk for solo-klarinet, nemlig *Three Pieces for Clarinet Solo*. Verket ble til i 1918-19 og

har dannet forbilde for all senere solo-litteratur for instrumentet. David Shifrin skriver om verket: "*Alle de tre stykkene er skrevet i ukonvensjonelle rytmiske mønstre. Det første utstråler en sammenhengende ro, på tross av at det bare én eneste gang opptrer tre sammenhengende takter i samme taktart. Det andre stykket har verken tittel eller taktstrek, men utøveren får beskjed om at samme 16-delsrytme skal gjelde gjennom hele stykket fra begynnelse til slutt. Det er skrevet i en slags ABA-form eller snarere en dialog mellom det briljante registeret og de mer inntrengende og myke kvalitetene i det dype registeret. Det tredje stykket er forsynt med påskriften: "sterkt fra start til slutt!" og oppviser, som det første stykket, stadig skiftende rytmer. Verkets effekt på lytterne er av det åndeløse, hypnotiske slaget, og jeg ser på det som en kombinasjon av en rask dans med stadig skiftende rytmer og en evighetsmaskin i ragtime-stil.*"

Etter denne intense utladningen for solo-klarinet følger nok en hjørnestein i klarinett-kammermusikk-litteraturen, nemlig **Camille Saint-Saëns'** *Sonate for klarinett og klaver op 167* (1921). Saint-Saëns (1835–1921), som hadde vært et vidunderbarn av Mozart-

typen både som komponist og som pianist, fikk gjennom sitt lange liv stifte bekjentskap med stadig omskiftende musikalske og politiske landskap. Han forble imidlertid trofast mot sitt eget elegante og organiske idiom livet ut, og kom av den grunn – og med stor urett – til å stå i skyggen av flere senere komponister i den fransktalende del av verden. Som tradisjonsbærer og som nyskapende komponist har han neppe sin like når det gjelder å nyttiggjøre seg det beste av gammelt og nytt, og dermed fremstår også denne sonaten som en blanding av klassisk form og romantisk forløp. En sterk og kreativ forståelse for instrumentet blir blant annet tydelig i den langsomme tredje sats, der hele den første delen spilles i det trolske, dype chalumeau-registeret. I neste avsnitt gjentas hele partiet to oktaver høyere, og her får vi briljant demonstrert hvilken effekt registervalg kan ha for den musikalske opplevelsen av musikk for klarinett. Sonaten er tilegnet Auguste Perier, som var professor ved Paris-konservatoriet. Den kom til å bli ett av Saint-Saëns' siste verk, og kan derfor med rette ansees som avslutningen av en æra.

Finn Mortensen (1922–1983), norsk komponist av samme generasjon som Johan Kvandal, men med et meget forskjellig tonespråk, får æren av å avslutte denne musikalske reisen med sin *Sonatina for solo klarinett op. 9*. Mortensen begynte sin komponist-karriere som neo-klassiker, men følte tidlig en sterk dragning mot tolvtone-musikken, og han ble med tiden Norges viktigste serielle komponist ved siden av Farten Valen. Han anså seg for å være autodidakt som komponist; han studerte piano, kontrabass og teori ved Oslo Musikkonservatorium og med private lærere hjemme og ute. Men hans søkende natur førte ham til Darmstadt-kursene og til Karlheinz Stockhausens mesterklasser ved Studio für Elektronische Musik i Köln. Men noe komposisjonsstudium, i likhet med det han selv bygget opp for sine studenter, fikk han aldri.

I Sonatinen hører vi en komponist i ferd med å ta et viktig mentalt skritt – fra et kjent til et ukjent univers. Han opplever det gamle som trygt, men utlevd, samtidig som han tiltrekkes av det nye, selv om det fremstår som litt skummelt og farlig. Denne emosjonelle dualismen har gitt verket en indre spenning som i få andre Mortensen-verk, og klarinettens intense uttrykk tilfører musikken ytterligere temperatur. Det er et lysende eksempel på brytningstids-kunst, en kunstform som i sin egen samtid altfor ofte stemples som enten for gammel eller for ung.

Recorded at Sofienberg Church, Norway
January and June 2008 by Lindberg Lyd AS

Recording producer **Jørn Simenstad**
Recording engineer **Hans Peter L'Orange**
Piano technician **Thron Irby** STEINWAY & SONS

Editing **Jørn Simenstad**
SACD-mastering **Hans Peter L'Orange**

"L'Ordre des oiseaux" (1962) **George Braque**
Photo of Fredrik Fors **Robert Bengtsson** / Photo of Sveinung Bjelland **Johs Bøe**
Text **Wolfgang Plagge** / Translation **Andrew Smith** / Session photos **Jørn Simenstad**
Design **Morten Lindberg**

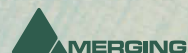
Produced with support from Norsk Kulturråd / Norsk kulturfond, Fond for Lyd og Bilde
Fond for Utøvende Kunstnere and Norsk Komponistforening

Executive producer **Jørn Simenstad**

2L www.2L.no

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©09 [NOMPP0807010-200] 2L55SACD
Worldwide distributed by Musikkoperatørene and www.2L.no

This recording was made with DPA microphones, Millennia Media amplifiers
and SPHYNX2 converters to a PYRAMIX workstation in 96kHz/24bit resolution. www.lindberg.no

Millennia
Music & Media Systems

